

Els rovellons

(ALDC, V, 1088. Els rovellons)

El *rovelló* (*Lactarius sanguifluus*) és un bolet típic de l'àrea mediterrània, “que secreta una llet d'aspecte sanguinós” (“roig” 149, “el roig és ver” 162; veg. Griñó, 1977: 128-131); deriva del llat. RUBELLIONE, que significava ‘rovell del blat; roger, moll’, relacionat amb RUBER ‘vermell’. A més de diverses espècies, designades amb determinants (*rovellons vers* 140), el mot coneix força var. fonètiques: *rovellon* 87, 94, amb *n* final per aragonesisme; *roveions*, amb iodització, *i*, amb reducció [əj] > [i], *rovions* 29, com dial. *viam* < *veiam*; *rovellús* 5-7, 11, *rovillús* 3, *roillús* 4, *roellús* 9, amb pèrdua de la labial, i *ro[z]illús* 2, amb [z] ultracorrecta, totes var. del ross.; *revolló* 106, 162, 166 (*revollons de sang* 160), per metàtesi, i *revelló* 122, per assimilació vocàlica.

També tenen una certa extensió:

1) *esclata-sangs*, pron. *esclata-sains* 73-77, 79-82 en mall. i *esclata-sans* 155, 188, és compost del present de *esclatar* ‘rompre's, rebentar’, potser del fràncic *SLAITAN ‘partir’, i de *sang* (< SANGUE) ‘perquè, en trencar-se'n el capell,

segrega un suc vermell’; doc. en men. per Febrer Cardona (v. 1830) i en mall. per Figuera (1840);

2) *pebrassos*, der. de *pebre* < PĪPERĒ ‘id.’ més el suf. -às, pel gust picant de l'espècie *Lactarius piperatus* estès a aquesta altra espècie; var. *pebrerots* 187, format sobre *pebrera* (cf. ALDC, V, mapa 1132) i el suf. -ot.

És denominació local *setes* 161, 189, pres del cast.-arag. *seta*, d'origen incert, potser de SEPTA ‘coses podrides’ (→ ‘floridura’ → ‘bolet de poca estimació’ → ‘bolet’).

Pel que fa a l'extensió areal, *rovellons* ocupa la major part del domini, tret de l'extrem meridional on es troba *pebrassos*, expandit a l'eiv., i *esclata-sangs*, que, sent propi de Menorca i Mallorca, podria haver arribat a l'àrea alacantina amb la colonització mall. del s. XVII, tot i que, enfilant-se la isoglossa fins a Alzira, esdevé dubtosa aquesta interpretació.

Són mots normatius *rovelló*, *esclata-sangs* i *pebràs*, des del DOrt, 1917.

